

Grøn Ånd

Vision og debatoplæg

Grøn Ånd

Det her er skrevet til alle,
der regner sig som del af den grønne bevægelse.

Dispositionen er:

Indledning om hvad grøn ånd er og ikke er

En ny styreform

Et nyt samfund

Den indre omstilling

Dystopi eller utopi

Psyke og religiøsitet

Naturlig årskalender

*Min hensigt med dette lille hæfte er at sige,
at vi som grøn bevægelse ikke må nøjes med at kræve:*

Give os en grøn, retfærdig fremtid

men

**også skal organisere os og fortælle og vise,
hvad 'det gode samfund' er.**

Ånd som begreb er umuligt at definere, men grøn ånd skal vi kunne fortælle, hvad er - og det må ikke være for indviklet. I parentes kan det lige bemærkes, at grøn ånd intet har med religion (en gud og en udødelig sjæl) at gøre. I praksis kan fællesskabet minde om noget, der findes i religionerne, men fællesskab er af meget ældre dato end de tre religioner, der præger vores del af verden - jødedom, kristendom og islam. Man kan bruge ordet bevidsthed til afløsning af det gamle ord, ånd, men bevidsthed er også svært at definere. Hvor bevidste er vi fx?

Ånd er ladet, og har traditionelt set noget med det gode, det skønne og det sande at gøre. En søgen indad. Finde dybde i en indre verden.

Ånd har været 'kapret' af religionen, så det at stå udenfor var ensbetydende med at være åndsforladt. Mange, der flygtede fra religionen, havnede i en materialistisk ørken, fordi de ikke kunne skille ånd fra religion. Ånd har i religionen ikke en selvstændig status, for ånd er lig 'Guds ånd, helligånden'. At se sig selv uden for enhver kirke, men i besiddelse af ånd, var ikke let, bl.a. fordi man var alene.

Grøn ånd kan lyde lidt højtideligt i forhold til grøn bevidsthed, men her lader vi dem gælde for det samme - ellers bliver det for indviklet.

Hvorfor er temperaturen ikke på vej ned, og hvorfor har den grønne bevægelse ikke sejret i hele verden? Katastroferne vælter jo ind over os, og vandstanden stiger. Det burde have været en smal sag at vinde den kamp.

Lad os give spørgsmålet to svar:

- 1. Det er de andres skyld. De er for stærke og har hemmelige pengeklaser.*
- 2. Det er vores egen skyld. Vi er for dårlige til at stå sammen og løfte i flok.*

At give andre skylden er for billigt, så vi tager ansvaret på os, og finder ud af, hvad grøn ånd er. Her skal vi have hjælp fra den gamle leg:

En ting er, hvad den ikke er (20 spørgsmål).

Grøn ånd er, hvad den ikke er.

Den er ikke **Sort ånd**, som er århundreders afbrænding af især de fossile brændstoffer kul, olie og gas.

Religioner og ideologier har gjort stort indhug i lageret af brændsler med stor forurening til følge - templer, slotte, katedraler, religions-, koloni- og nationale krige.

Den er ikke **Rød ånd**, som stod frem med lighedskravet mellem alle mennesker og derfor også jævn fordeling af brændsler. Med den alvorlige mine på kan man sige, at alle skulle have lige adgang til at brænde

Jorden af. I dag er sort og rød ånd smeltet sammen i forbrugerismen, hvor mennesket ikke kaldes menneske, men forbruger - og så går det stærkt. Nu ved vi noget om, hvad grøn ånd ikke er, og så kan vi sige noget om, hvad grøn ånd er:

Grøn ånd viser sig i skånsom omgang med naturen. Vi har noget højere sammen, nemlig vores fælles overlevelse og idealet om det bæredygtige samfund.

Vi ser homo sapiens som et magtfuldt og ødelæggende dyremenneske, hvis handlinger vi nu bliver nødt til at påtage os ansvaret for. Det samfund, vi har nu, er hovedårsag til det økologiske sammenbrud vi læser om i avisen hver dag. Derfor skal der dybe ændringer af samfundet til. Derfor skal alle grønne grupper nu finde hinanden for at kunne være en politisk styrke på valgdagen.

Vi skal tage den politiske magt ved at stemme på det parti, der står os nærmest, ikke for at blive magtfuldkomne, men nærmere for at få magt til - at afskaffe al magt.

Vi opstiller et program for total ændring:

En ny styreform

Den grønne bevægelse er født nederst i samfundet, helt nede ved jorden så at sige i en krybbe i en stald, men i stedet for at begynde for neden og fortælle, hvordan man planter porrer, begynder vi fra oven:

Republik:

Grøn er demokratisk, så derfor skal vi ikke mere have en monark pr. arvefølge, men en demokratisk valgt præsident fx efter tysk forbillede og ikke USA-modellen.

Her vil den grønne bevægelse nok blive delt midt over, men det kan alle de følgende spørgsmål også gøre, så det vil vi ikke, for vi tror på, at vi kan finde ud af det – for vi skal jo.

Præsidenten sidder ikke af 'Guds Nåde' ligesom monarken gjorde, kun ifølge folkets modne vilje. Dermed ryger en ukontrollabel skygge ud, som plejede at befolke kongelige bridgeborde, jagtselskaber, middags-

borde og festlokaler. Hele femtekolonnen af klimabenægtende kammerherrer og -inder står rådvilde tilbage. Hjemløsheden bliver svær for dem, så de vil stemme imod med arme og ben og aktivere alle deres hemmelige kilder.

Præsidenten får en almindelig månedsløn, skal ikke administrere slotte og herregårde og kan nøjes med at sige pænt goddag og farvel til alle, der vil hilse på et rigtigt demokrati. Guldkareten kommer på museum ligesom alle de andre rariteter. En lidt tungt dansende samfundsgruppe mister et åndeligt fællesskab, og må lære at samarbejde med dem, der arbejder for børnenes fremtid under så lave varmegrader som muligt.

Stat og religion:

Stat og religion adskilles. Av! Jo, for selvom mange kalder Danmark et kristent land, er tro et hjerteanliggende, der ikke må gå politik i. Opbakningen til Den evangelisk-lutherske kirke er i forvejen dalende med ca 70% af befolkningen i dag, men hvor mange der tror på dogmerne, ved man ikke.

Al brug af Gud er misbrug. Kirke og kapitalisme har ligget længe i sengen, behageligt oplevet indefra, men uskønt at se på udefra. 2000 præster får stadig en månedsløn for at bede for det styre, der ansatte dem.

Kirken kan ikke tage stilling til andet end at prædike det påståede gudsord, evangeliet, der beklageligvis ikke har noget med klimaet at gøre, da der ikke står noget om det i det nye testamente.

I de åbne kirker skal vi kunne samles om den grønne ånd, og hvad det er i praksis, vil der gå meget tid med at finde ud af. Nogle steder vil man sikkert begynde at rive håret af hinanden, men mon ikke man finder ud af det til sidst? Vi fik aldrig lavet beboerhuse ud over nogle få, men der er masser af sognegårde, som er i ganske god stand. Penge-rejsning til kirken kunne altid lade sig gøre, og nu skal det vise sig, om jordiske formål er lige så tiltrækkende som noget med Gud i himlen.

Kirken kan stadig bruges af dem, der vil bruge den til særlige religiøse formål. Det er ikke et enten eller, men den skal først og fremmest være samlingssted for alle, der har visioner for det bæredygtige samfund.

Militær:

Uha, et svært spørgsmål, for vi skal jo kunne forsvare os, hvis nu der kom nogen og overfaldt os. I dag bliver vi dog hele tiden overfaldet på forskellige måder, og Danmark sælges i småstykker til kapitalfonde og oliesheiker.

Danmark producerer ikke direkte våben, men masser af komponenter til våbensystemer, så på den måde, er vi alle med i våbenkapløbet – gennem det politiske flertal, skattefordele og hjælpepakker. Krig og fred er noget helt andet i dag. Vi bør oprette 'de afvæbnede styrker', for de væbnede har været med til at destabilisere verden med deraf følgende flygtningestrømme.

Regeringen har her i jan. 2021 nægtet at underskrive et FN-forslag om forbud mod atomvåben (der findes vist ikke grønne atombomber).

I 1915 gik unge socialdemokrater gennem København med dette banner. Tankevækkende, ikk'?

Socialdemokratismen:

Vi grønne står foran en stor, politisk modspiller, der dækker hele det politiske spektrum, idet alle partier i en eller anden grad gerne vil indynde sig hos vælgerne. Denne fællesideologi baserer sig på et stort, økologisk fodaftryk. I Danmark betyder ligheden, at næsten alle kan være med til at ødelægge Jorden (Vi har det jo godt i det lille Danmark, skål dernede!).

Går vi tilbage til sidste halvdel af 1800-tallet kunne man tale om folkeånd, fordi folket skulle oplyses gennem højskolerne og bagefter gå ind i andelsbevægelsen og dermed fungere som myndige borgere, der både kunne tænke og handle selv. Senere kom arbejderbevægelsen til, og hvis de to bevægelser havde fundet hinanden, havde vores udvikling haft et andet forløb. De gik begge på grund, men kunne på hver deres måde have valgt at kæmpe for deres frihed. Arbejderne stod foran valget mellem at tilkæmpe sig deres arbejdspladser eller underkaste sig den, der kunne give dem en løn. Både bønder og arbejdere gav op og lod sig lede af nogle, de ikke kunne lide. Vi fik surheds- og misundelsessamfundet (alle andre får mere end mig). Socialdemokratismen var født i skam. I kirken fik man at vide, at misundelse var en dødsynd, men det holdt kun, indtil produktionen rigtigt kom i gang, for så var havepsygen en forudsætning for en stor produktion. Lidt social retfærdighed kom til, men grundlæggende var samfundet ikke bøndernes og arbejdernes. Det var nogle andres, som de ikke så til daglig, og som de kun kunne hade på afstand. De kunne presse deres arbejdsgivere, men kun til en vis grænse: ”Du vil vel ikke have kaos i landet, vel? Nu får du lidt lønforhøjelse, og vær så tilfreds med det”.

I dag har vi et højtlønssamfund, og det er flertallet godt tilfredse med... At vi så bruger løs, som om vi havde flere planeter til rådighed, er en kendsgerning, som vi har valgt at leve med, og det holder nok vores tid ud, som mange siger. Det er bare ikke så godt, at vi har børn. Det er ikke rart at tænke på, så de tanker holder vi på afstand. Socialdemokratisme betyder at holde virkeligheden på afstand og drikke af dunken, og det er hele partispektret i folketinget enige om. Det er den sorte og røde ånd, der hersker i fællesskab.

Et nyt samfund

Aktivitet og bæredygtighedsløn:

Lad os fortsætte vejen ind i samfundet. Der er i dag ikke noget, der er så helligt som arbejde. Man skal arbejde, ellers sker der noget – pas du bare på! Når stort set alt arbejde i en eller anden grad skader naturen, må man sige, at den der ligger i græsset med et strå mellem tænderne,

er det mindst skadelige menneske overhovedet. Det arbejde, der giver den højeste løn, er ofte det, der skader mest. Tænk på lønnen for en direktør i olie- eller tobaksindustrien.

I det bæredygtige samfund taler vi ikke om at gå på arbejde, men om at være aktiv, og der gør vi det, der skal til for at opretholde samfundet på det vedtagne niveau.

Vi indfører en bæredygtighedsløn for alle, og den kan fastsættes fra år til år. Borgerlønnen sigtede på det borgerlige samfund, men blev ikke indført i noget land. Overklassen mente påfaldende nok, at ingen skulle have penge uden at arbejde (selvom mange sov sig til formuer i deres store villaer). Mellemlassen kunne godt se ideen, men ikke lige nu, og underklassen var bange for at få endnu færre penge mellem hænderne.

I det bæredygtige samfund er vi ude over de sædvanlige interessemod-sætninger, og pengene har mistet deres magi med overgangen til lokal-valuta (herom senere).

Før var meningen med arbejdet at tjene penge. Med aktivitetsbegrebet drejer det sig om at opretholde bæredygtigheden og finde sin plads i den sociale sammenhæng. Det fordrer en stor medleven i aktivitets-markedet, og det oplæres man i fra barnsben. Vi kan lave et praktisk eksempel her:

Hvad er nødvendigt? Det er at få noget at spise. Udmærket, så fremstiller vi det, der er ernæringsmæssigt gavnligt for os. Det er for det første grøntsager fra haven. Godt, så organiserer vi fælles havedyrkning. Det er her tankerne om at gøre byerne grønne kommer ind. Byens jord er alt for forurenede til at dyrke grøntsager i, så 'jord' er dyrkningsjord, der er blevet fremstillet. Vi skal have jordhold, der laver dyrkningsjord. Der er ikke megen plads til dyrkning i byerne, men mere end man tror. Vi laver jordhold, der finder jord, og derefter begynder vi at plante under åben himmel. Hvis der skal overdækning til noget, laver vi det. Tegningen er klar. Der bliver hele tiden lavet specialhold. Hver gang noget skal laves, er der nogen der skal erhverve sig specialviden.

Hvad er lønnen så? Anstrengelserne bærer lønnen i sig selv. Madhold sørger for at alle bliver mætte, men de, der hellere vil spise hjemme,

kan gøre det. Små slag, vi er ved at rejse os selv op. Der er en masse at organisere og folk er aktive fra morgen til aften med mange forskellige ting, og dette er bare et eksempel ud af mange.

Vi arbejder for at leve, ikke omvendt.

Vi skal indrette et samfund, som vi kan lide at være aktive i.

I den grad penge er nødvendige, skal alle have, så de kan leve anstændigt.

Man er aktiv i det miljø, man lever i.

Rettigheder har alle som mennesker, ikke som de forrige arbejdsdyr.

Arbejdstid er ikke et begreb, man bruger. Man gør det, miljøet kræver.

Aktivitet og forbrug ses i forhold til, hvad miljøet kan bære - og verden i øvrigt.

Den slags kommer let til at fremstå som et diktatur eller en latterlig utopi, men vi bliver nødt til at finde på noget, for ellers går det galt inden længe. Har man ikke opnået den erkendelse, befinder man sig oppe i den tynde luft og ikke der, hvor man får jord under neglene.

Medleven:

Vi kender udtrykket 'livslang uddannelse'. Det betød uddannelse til konkurrence på arbejdsmarkedet. Nu oplæres man til livslang medleven fra nærmiljø til samfundsmiljø og for enkeltes vedkommende til international deltagelse. Livet bliver set som en læreproces og den dialogskabende og analyserende samtale er et af fundamentene. Alt ses i skæret af truslen af udryddelsen, som vi befinder os midt i.

Børn lærer at bruge deres evner og bliver undervist i en skole, der er tættere på det omgivende samfund end nu. Det samme gælder for unge. Alle lærer om det udviklingstrin, de befinder sig på og at forstå sig selv. De lærer konflikthåndtering og omsorg for andre. Skolen er blevet til et læringssted i langt bredere forstand end nu.

Lokale valutaer:

Nu må vi hellere tale om penge. Ved overgangen til det bæredygtige samfund ændres pengeøkonomien, og der sættes gang i lokale mønten-

heder, og det sker elektronisk. Det har foregået i andre lande i årevis, så hvorfor ikke i Danmark. Gæld og spekulation i penge ødelægger i sidste ende naturen og at være rig i en verden, hvor man kan se enden, giver ingen mening.

At penge ikke får lov at styre mere, er et brud med årtusinders indlæring. Vi kan ikke gå tilbage til ren byttehandel, så vi må opfinde noget mellem det og 'betagelsen af penge'.

Det fører os videre til et opgør med tingstænkningen. Når livet bliver mere end penge, bliver det også mere end ting. De såkaldt bløde værdier bliver til nødvendige værdier så som venskab, samarbejde, følelsen af at høre til, mening med livet, kærlighed. Det bliver helhedsstænkningen, der tager over. Det vi gør, har også betydning for andre og for samfundet som helhed. Den tankegang fandtes til en vis grad i det socialdemokratiske samfund fra begyndelsen, men røg ud efterhånden som konkurrencesamfundet tog over og grådighed blev nødvendig for produktionen.

Samfundspolitik:

De politiske partier, som er interessepartier, kan ikke skabe det bæredygtige samfund. Kun udsigten til klimakatastrofen, kan få os til at samarbejde. For at skabe balance mellem det fælles gode og det personlige initiativ, skal der dannes fora, hvor dette diskuteres. Det skal ske på alle samfundsniveauer, og børn og unge opfordres til at være opmærksomme på emnet. Folketinget må afskaffes som kampplads og fungere som et stort 'møderum'. Demokratiet opnår sit oprindelige formål ved at være samtale og 'de andre' samarbejdspartnere.

Man kan godt se denne forandring som en revolution, men da det ikke gælder om at tage noget fra en besiddende klasse, kun om at undgå klimakatastrofen, kan det foregå ublodigt ved at den grønne bevægelse bliver en majoritet, og mindretallet indser det fornuftige i forandringen.

Omvæltningen:

Hvad skal der til for at komme på rette kurs? Vi kan trøste os med, at Danmark endnu ikke er brændt af eller druknet i oversvømmelser. Det er kun nogle lande, hvor områder på størrelse med Danmark er hærget

af skovbrande, eller hvor himlen har åbnet sig. Folk får deres tilværelse slået i stykker. Ens fortid i form af alt det, man har samlet sammen, ryger ud lige med ét. Vi burde alle sige: ”Ja, det kunne have været mig”. Vi burde sige, at nu smider vi fortiden ud og begynder forfra. Hvordan skal vi så indrette os? Det er reelt det, vi bør gøre. Vi bør indrette hele vores tilværelse på at redde børnenes fremtid, sætte nye normer for livsførelse og erkende, at det meste af det, vi tror på, kun har ført til forværring af klimaet.

Vi skal gøre noget, der ikke forværrer tilstanden. De fleste mennesker bor i en by, som de kun tænker på at tage en ferie væk fra. Det er for kedeligt at opholde sig hjemme. Man har ikke noget at lave og hører ikke til. Hvad har man af tilhørssteder? Supermarkedet, småbutikker, Genbrugen, caféer og restauranter, biblioteket, en park, en lokal forening, kirken? Hvor meget af det har virkelig betydning? Hvis der kom en katastrofe, var kvarteret så i stand til at organisere sig? Kender man hinanden, og kan man samarbejde?

Hvor skulle man have lært det henne - i børnehaven, skolen eller på uddannelsesstederne? Man ved jo intet om, hvordan man skal forholde sig, hvis uheldet, nej, katastrofen rammer. Vi er totalt uforberedte. Vi kan heller ikke vide noget om det, for så skulle regeringen jo have indrømmet, at det kunne ske, og så kommer den sædvanlige indvending, at man ikke må gøre folk bange. Hvis den slags kommer i TV, jager man skræk i folk.

Må lige minde om Gretas ord til os: Gå i panik! Det betyder på dansk, at vi skal leve op til situationen. Foreløbig har vi ikke gjort det, og tænk så den dag, det går galt...

Den indre omstilling

Der er forskel på forandring og forvandling. Små forandringer sker hele tiden, men forvandling er at blive til noget helt andet. Det blev man i eventyrerne ved at noget magisk forvandlede en. Nu skal vi forvandle

os selv, for at de næste generationer kan overleve.

Dette essay er et forslag til, at vi forvandler os – for tiden er knap.

Vi må gå i dybden:

Gud eller klimaet

Kristendommen indeholder en profeti om et verdenssammenbrud og en ny Jord. Det kan se ud til at gå i opfyldelse - lige med undtagelse af det med den nye Jord. Indtil nu er der ikke nogen gud, der har forhindret os i at forurene Jorden og drive rovdrift på ressourcerne, så vi må forvandle os selv fra udnyttede til opretholdere. Ansvarsfølelsen skal frem i forreste række og klimaet tage Guds plads. Kunsten er så at skabe en grøn ånd, der kan fylde vores liv og give mening. Frelse skal gå fra at være en personlig redning fra et mytologisk helvede til at udgå et jordisk helvede.

Vi bliver nødt til at gå tæt på det religiøse sprog, fordi det er stærkt, og fordi vi kan bruge det i den grønne sammenhæng – røve sproget tilbage, nemlig. Det er her, vi kan blive anklaget for at være nyreligiøse, en yndet anklage mod dem der vil noget andet end det sædvanlige.

Afkald, et ord ofte brugt i religiøs sammenhæng, bliver vi nødt til at tage op, men at give afkald på at ødelægge Jorden, burde vel ikke være en byrde. *Taknemmelighed*, ja, at vi er taknemmelige for at kunne deltage i Jordens redning. *Omsorg* for det levende, fordi vi indgår i en større sammenhæng med det. *Kærlighed*, et ord der nok er ældre end de tre faderreligioner og dækker det hele.

Der er mange andre begreber, der er ligger i den religiøse værktøjskasse, og som vi må pudse af og bruge. *Nåde* - det er da en stor nåde (fra naturens side) at få lov at leve og deltage og virkelig føle, at der er et mål med livet.

Det er ikke en guds skyld, hvis verden går under, det er vores, og når det er sådan, bør vi tage ansvaret på os. Det kniber det med, for mange vil alligevel godt have en gud med ind i billedet - det er så beroligende - He's got the whole world in his hands, som Laurie London synger. Nej, det har han ikke, men det har vi.

Grøn ånd skal blive til handling. 'Åndens løsen er bedrifter', som Grundtvig sagde. Det er nødvendigt med *venskabsånd* og *samarbejdsånd*, men intet er sværere end at enes eller at være uenig på en konstruktiv måde. Når formålet er højt, har konfliktniveauet det også med at være højt. Noget går skævt, og det er svært at rette op på, så vi skal have metoder til at klare det.

Det er svært at kalde den grønne ånd tilbage, for den kommer hverken når man trygler eller kigge olmt efter den. Den kommer, når den selv vil. Det er der nogle, der ikke vil vente på, så de opretter et system uden ånd. Det kan godt lade sig gøre og ret beset, hvor mange er der ikke af den slags? Både firmaer og hjælpeorganisationer nøjes med retningslinjer. Man kan gå fri hjem fra arbejdet, men der mangler noget.

Ånd og ateisme:

Ateismen kan man ikke beskylde for noget i og med, at man kun er ateist i kraft af et nej til, at der skulle eksistere en kærlig Gud. Når man har sagt sit nej, er man en hel masse andet - cyklist, fodgænger, klog eller dum eller hvad som helst, det er menneskeligt muligt at være. Der findes derfor ikke grønne ateister, men der findes ateister, der tilfældigvis er grønne. Også nogle er kulsorte. Det er vigtigt at dette står klart, når vi taler om ånd. Alt levende har ånd, derfor har ateister også ånd.

Kristendom og Jesusdom:

At det er Paulus, der er kirkens fader og ikke Jesus, er almindelig kendt. At Jesus og Kristus ikke er det samme, har flere forsøgt at gøre klart, men uden ret meget held. Jesus er selvfølgelig med i klimabevægelsen, men ikke Kristus og Paulus, som er klimafor nægttere af hensyn til hele magtapparatet, der er deres værk.

Jesus kommer med markens liljer og himlens fugle og er altid med til demonstrationerne.

Det er aldrig lykkedes at bygge noget op på Jesus, så vi har brug for noget mere end den milde Jesus, og hvad er det? Jo, den grønne bevægelse skal stile imod at overtage staten, men må ikke elske en stor, stærk stat. Det er et meget vigtigt punkt, der må tales meget om.

Vi kan ikke blive ved med at stå og råbe på gaderne. En dag vil der være en magtperson, der spørger, hvad vi er ude på, og så skal vi have et klart svar. Vi skal gøre os klar til at forlange mere end en grøn is. Så kommer problemet, hvad det er, og det er selvfølgelig at skabe et bæredygtigt samfund med grøn ånd. Det skal der arbejdes målbevidst på fra nu af. Et bæredygtigt samfund med grøn ånd er ikke en ting, men det skaber selvfølgelig de ting, der er nødvendige, men ikke mere, og man nøjes med lidt, for livets indhold består i godt samvær og ikke i ting alene.

Fremtidsperspektivet og den dobbelte bevidsthed

Der er færre og færre, der tror på, at vi har en fremtid. Lad os bare sige, at den antagelse er rigtigt, men hvad gør man så? Jo, så rejser man sig sikkert fra stolen og går ud og laver en kop kaffe og derefter noget andet. Nogle mener, at vi lige så godt kan feste igennem. Det er også en holdning, og vel den mest udbredte.

Selv hvis man siger, at det er forbi, gælder det om at gøre 'nedturen' så human som muligt. Det betyder, at vi bør leve med en dobbelt bevidsthed. På den ene side er det slut, på den anden side handler vi, som om vi havde en fremtid. Hvad ellers? Menneskeheden står over for den største udfordring nogen sinde. Ser man det i et historisk perspektiv, har vi selvfølgelig altid bevæget os frem mod slutningen. Forskellen på før og nu er, at videnskaben kan forudsige det. Det er en hård besked at få. Måske er vi en af de sidste generationer. Det minder lidt om de første kristne, der mente, at Jesus ville komme igen ret snart og derfor var i tvivl, om de skulle gifte sig. Der er også en del unge i dag, der overvejer, om det er i orden at sætte børn i verden. Det er en tankegang, der vender op og ned på alt, men alligevel køber alle ind til aftensmad og køber nyt tøj. Vi bliver nødt til at leve med denne dobbelte bevidsthed, og hvad skal vi så gøre i morgen? Det samme eller noget nyt?

Igen, vi bliver nødt til at leve, som om vi havde en fremtid – oven i købet være taknemmelige for det. Det spænder buen til bristepunktet, og hvordan holder man det ud? Det er en daglig udfordring, og derfor er det en vigtig opgave at være med i den grønne bevægelse, aktivere sig og opbygge gode relationer.

Livets mening

Lad os bare give dem ret, der mener, at livet er meningsløst og så selv fortsætte med at give dagen en mening - og så lige også tænke lidt på dagen i morgen. Hvis vi sad oven på taget af et hus i en oversvømmelse, ville enhver, hvad enten man nu mente, at livet var meningsløst eller ikke, spejde efter en redningsbåd. Vi har kun én valgmulighed, nemlig at give livet så megen mening som mulig, ligegyldig hvilken situation vi befinder os i. Hvis vi befandt os i en katastrofesituation, blev vi nødt til at redde os, men er tingene normale, bliver vi nødt til at lave planer for 'det gode' liv. Det er her, de hidsige diskussioner altid har foregået, men da der i dag ikke er så meget tvivl om, hvad vi har i vente, må vi frem for alt indrette samfundet på at gøre os i stand til at leve under forandrede forhold. Det er denne indsigt (eller ånd) der skal præge vores handlinger fremover. Der er ganske vist en del politikere, der kun tænker på at lefle for folk og blive genvalgt, men så er det endnu vigtigere, at vi slutter op om dem, der har en ansvarlig holdning, og derfor er vi nødt til at gå i gang med at indrette 'det gode samfund'.

Dystopi eller utopi

For at belyse de to begreber ser vi lige lidt på to forfattere:
George Orwell og Aldous Huxley

I 1930'erne og -40'erne var man uenige, om det var muligt at skrive en positiv fremtidsroman. Det mente Orwell ikke kunne lade sig gøre, så han skrev dystopierne *Kammerat Napoleon* og *1984*. Alle, der har læst om fårene, der kun lærte at bræge 'Fire ben godt, to ben ondt', kan oversætte til 'Forbrug er godt' og tænke på filmen 'Greed is good'.

Huxley skrev dystopien, *Fagre nye verden* i 1932, men da han nærmede sig sit livs afslutning, syntes han, at han skyldte verden en positiv beskrivelse og skrev bogen, *Ø*, 1962. Den kunne godt have været en slags drejebog for det bæredygtige samfund, men blev glemt. Den fortjener at blive taget op igen.

Med de fremtidsudsigter vi har, er vi malet helt op i hjørnet. Vi bliver nødt til at sige, hvad vi ønsker i stedet for forbrugersamfundet.

Det svar bliver så radikalt, som det overhovedet kan være og involverer alt. Det er mange tusinde års indkodninger, der skal udskiftes.

Vi skal ikke mere være grænsesøgende med fremad og opad. At søge tilbage og nedad lyder negativt. Sproget skal ændres, når fremskridt er blevet til ødelæggelse. I mange debatter spørger forsvarerne af det bestående retorisk: "Vi skal vel ikke tilbage til stenalderen?" Men det er netop den nuværende tænkemåde, der fører os direkte tilbage - til før stenalderen.

Kort og godt:

Kun en ny tænkemåde kan føre os andre steder hen end til totalødelæggelsen. Derfor er vi tvunget til at gå ind i det ukendte land og skabe os billeder og lave forsøg på den nye tilværelse.

Mange af os fra den ældre generation er trætte og vil indvende:

- Nej, nu skal vi vel ikke på den igen?

- Jo, det skal vi, men denne gang har vi dén erfaring, vi manglede som unge.

Vi skal søge forening med de unge, lytte til hinanden og finde ud af noget sammen – og opdatere Ø. Den skal læses, for den rører ved alle de væsentlige punkter, vi nu skal give form og indhold, nemlig hvordan skal vi forholde os til hinanden, og hvilket samfund vil vi skabe?

I Ø skildrer Huxley fra de første til de sidste sider forholdet mellem Ø-boerne. Det gælder:

Opdragelse til kærlighed.

Den åbne familie hvor børnene ikke er prisgivet deres forældre, men kan søge hen til andre.

Opdragelse til den rette brug af stoffet Mocha (i dag måske ayahuesca), i terapeutisk sammenhæng såvel som nydelsesmæssigt.

Terapeutisk samtale mellem ligeværdige.

Skoleuddannelse og udvikling af personligheden.

Udfoldelse af evner og livspotentiale.

Livet i et andelssamfund.

Statens rolle imellem nationer af en anden styreform.

En bærende livsanskuelse med rødder i buddhismen og kristendommen.

Jeg forestiller mig processen sat i gang af alle dem, der endnu har illusioner i behold, og som kan indgå i en fælles bestræbelse i henhold til at skabe en bæredygtig fremtid. Man begynder der, hvor man er, og går videre derfra. En stor masterplan kan ingen opstille, og det er også udmærket, men den kunne hedde: Begynd! Find sammen! Hvis man ikke har nogle, må man gå alene. Gås skal der i hvert fald.

Det psykiske

Vi har mange terapeutiske teknikker til rådighed i dag. Det, som andre de sidste hundrede år har eksperimenteret med, kan vi øse af. Der ofres mange penge på 'hjælp', og det skyldes i høj grad, at samfundet er en forbandet god producent af sygdomme. Når vi indretter os på en helt anden måde, ændrer sygdomsbillederne sig også, men lige meget hvor godt et samfund er, vil der altid være mennesker, der har behov for at gå nogle indre problemer igennem. Derfor har det nye samfund også brug for indsigtsfulde hjælpere.

Uden nøjagtige udregninger kan enhver nok fornemme, at det er store summer og store menneskelige lidelser, vi sparer ved at undgå at indbygge stres og jag, depression og angst i samfundsobygningen. Når livet har mening, og man møder tillid i stedet for afstandtagen, er man nær en idealtilstand, som igen fortsætter rundt i den gode cirkel.

Det religiøse

Vi skal forstå, at religion og religiøsitet er to ting. Alle religioner opbyggede hierakier, der skulle aflønnes. Religiøsitet eller spiritualitet er en indre følelse, som vi har med os fra urtiden. Ateister kan have noget imod religionens magtudøvelse, men ikke noget imod religiøsitet (hvorfor skulle de have det?).

Den grønne forståelse, som flittigt kaldes religiøs af visse teologer, bliver nødt til at vende sig imod sammenkædningen af stat og religion, men kan ikke vende sig imod det religiøse i mennesket. Om den enkelte grønne er religiøs eller ikke, er totalt ligegyldigt for alle andre. Man kan spørge, hvad det vil sige at være religiøs, og det kan da være en interessant samtale omkring et spisebord, men hvad hjælper det, at en forbryder af værste skuffe erklærer sig for religiøs, og det elskeligste menneske erklærer sig for irreligiøs?

Det er nok bedst at lade det religiøse leve sit eget stille liv i ubemærkethed, og mon ikke religiøse såvel som irreligiøse er bedst tjent med det?

Ateismen (gudsfor nægtelsen) lever kun i den grad, der er nogen, der vifter med pegefingern og forlanger underkastelse under en religion. Ateismen er en modstandsbevægelse. I det øjeblik besættelseshæren trutter til retræte, forsvinder ateismen op i den blå luft. Den eksisterer kun i kraft af teisterne. Så kan man selvfølgelig spørge, hvad der sker med Gud? Gud må rykke ud af det offentlige rum og tilbage til menneskets hjerte, hvor han retteligt hører hjemme.

Det er svært at sige nøjagtigt, hvornår Gud blev født, og hvornår nogle fik brug for ham. Da vi var jægere og samlere var vi ét med naturen, så det er med de første samfundsdannelser og agerbrugets opståen, at vi begyndte at snitte gudebilleder, der til sidst mundede ud i en central fællesgud. I Danmarks tilfælde er det sølle tusind år, hvor den kristne gud har hersket, og endnu er de gamle guder ikke glemt, men der er ingen grund til at genoplive tidligere samfunds opfattelser. Vi er i skrivende stund i år 2021.

Naturen og årets gang

Året har to jævndøgnsgange og to solhvervsdage. Dem begynder vi at fejre og give indhold på en måde, så børnene også kan være med. Det vil hjælpe os med at komme i bedre harmoni med naturen. Samtidig får alle årets dage et grønt navn – frugtdage, grøntsagsdage o.a. i relation til det grønne liv.

Vores kalenderdage er med sine religiøse højtider præget af kristen tankegang, men det er et spørgsmål, om den danske stamme nogen sinde blev kristen. I et grønt samfund er det irrelevant om Skt. Jakob har givet navn til en dag, men det kan betyde noget, at vi har en kartoffeldag og en jordbærdag og fejrer det. Hvad betyder det for os at spise en gås Mortens aften? Skt. Hans, at brænde en kvindefigur af og fortælle børn, at 'hver by har sin heks og hvert sogn sine trolde', fortsætter kun som et samlingspunkt, fordi vi mangler noget bedre at samles om. Nytårs-aften kan være festlig, men er en forureningsaften, hvor byens søer og åbne områder proppes med fyrværkeriaffald. Juleaften er årets største forbrugsfest til minde om den største antiforbruger, Jesus. Derudover er der vist ingen fællesfester, der trækker, og i det øjeblik forbrugselementet trækkes ud, går gassen af ballonen. Det, der er ånden i samfundet nu, er forbrugsvækst til skade for børnenes fremtid. Hvorfor ikke lige så gelinde lade nye, grønne festdage komme ind, der giver mening?

Vi skal forvandle os, og vi skal selv gøre det, for der kommer ikke som i eventyrerne en gammel mand med en slæde eller en morlil med en knippe ris på ryggen og hjælper os på magisk vis.

Temperaturen må ikke blive ved at stige og dermed gøre børnenes fremtid umulig. Der skal ikke tales om, hvad det koster, for det koster, hvad det koster, og koster havde engang noget med penge at gøre, men nu betyder det et andet liv.

Lad os samles om det!

Lidt om forfatteren til Grøn Ånd:

Niels-Simon Larsen

Bosiddende i København.

Kontakt via mail: nisiwila@gmail.com

Fra november 2018 kom jeg hver torsdag til Klimapåmindelsen i Rigsdagsgården, Christiansborg, og opfordrede folk til at gå med på klimacafé bagefter, og har siden været tovholder her.

Læs om gruppen her:

www.klimacafegruppen.dk

Fra januar 2019 deltog jeg om fredagen i Operation Klimahandling.

Spiller ukulele og har skrevet mange klimasange, som er blevet sunget til demonstrationerne. Find sangene her:

www.klimabevaegelsen.dk/klimasange

Flittig debattør på Dagbladets Informations netdebat og støtter her miljø- og klimasagen.

Medlem af bestyrelsen i Netværket for økologisk folkeoplysning og praksis: **Øko-net.dk** der står bag portalerne:

www.GrøntOverblik.dk & **www.bu.dk**

Få et Øko-net overblik her: **www.linktr.ee/greenoverview**

www.grønånd.dk

Egen produktion og tryk, marts 2021